זון אויפגאנג — 4.21.
זון אונטערגאנג — 8.41.

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

וועטער: ניט צו הייס

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאָג

Vol. 21, No. 154. Winnipeg, Wed. July 1, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג מימוש דטז' תמוז, תרצ"א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

צען אידן טויט אין פאָגראָם אין סאלאניקא

17טער ציוניסט. קאנגרעס געעפנט לעצטן אוזנט

50 פאַרוואונדעט, אידישע חייזער געצונדן

פרעמיער ווענזילאס דריקט אויס אנטריסונג

סאלאניקא, יולי 1 (איטא). — 10 זייגען געטויט געווארן אין די באנייטע אנטסעמיטישע ראיאָטן דאָ אין שטאָט. דער אידישער קוואַרטאַל איז אונטערגעצונדן געווארן, און עטלאכע הונדערט חייזער, ווערט אָפּגעשאָצט. זיינען פאַרברענט געווארן. די רעגירונג פלאַנעוועט איינצופירן קרינג געריכט, כדי איינצושטעלן אָרדע־נונג.

דער גראנד ראבינער פון סאלאניקא האט טעלעגראפירט צו פרעמיער ווענזיזלאס, וואָרענדיק, אז נייע אומרוהן וועלן אויסברעכן, אויב קיין שטרענגע מיטלען וועלן ניט אָנגענומען ווערן. ער האט אויך קאָטעגאָריש אָפּגעלייקנט דעם בלבול, אז אירן האבן פּראָוואָצירט די אטאקע געמאכט אויף זיי.

פרעמיער ווענזיזלאס האט אויסגעדריקט זיין טיפסטן באַדויערן, וואס די אומפאַראנטוואָרטלאכע עלעמענטן האבן געמאכט צו שאנד דעם גריכישן נאָמען.

—(::)—

א. צ. א. קאָנפערענץ קומט קיין ווינניפעג אין יאָר 1932

גרענד פאָרקס, נ. ד., יוני 30. — ווינניפעג איז אויסגעקליבן געווארן פאר דעם קאָנווענשאָן פלאַץ פון דער נאָרד־וועסט אסאָסיאיישן פון "אלף, צדיק, אלף", יונגע ארגאניזאציע אונטער אויפזיכט פון בני־ברית, אין יאָר 1932. — לויט א באַשלוס אנגענומען דאָ אויף דער הייי־יאָרי־קער פאָנווענשאָן.

הערי שער, גרענד־פאָרקס, איז דער ווייליק געווארן פּרעזידענט פון דער אסאָסיאיישן: אייב מעלין, פאָרגאָ, וויצע־פּרעזידענט; לענאַרד נילעס, פאָרגאָ, סעק־רעטאַר; דזשאָ אראָנאָוויטש, ווינניפעג, פאַרדזשענט־אָט־אַרמס.

לו גרין, ווינניפעג, און מאָרלי בראָונסטאָן מינאָט, האָבן דאָ געוואונען די גאָלף און טענים טורנירן פאָרגאָ.

—(::)—

150 טויזנט מערב קאנאדער פאר־מערס וועלן זיך נויטיקן אין הילף פון דער רעגירונג

לויט א דעפעשע צו דער הייגער "סרי־ביון" פון איר אאנווער קאָרעספּאָנדענט, איז די דאָמיניאָן רעגירונג איצט שטארק פאַרטאָן אין זוכן א וועלכע ס'איז לייזונג פון די ערנסטע פּראָבלעמען וואס שטייען פאר די מערב קאנאדער פאַרמערס. אויסער דעם פּראָבלעם פון פאַרקויפן דעם פאַר־מערס וויץ, איז דאָ די פראגע פון הילף פאר די נויטלייידנדיקע פאַרמערס.

מען האט לכתחילה געמיינט, אז די באַ־ריכטן פון דער שווערער לאגע אין דער וועסט זיינען איבערטריבן. עס זעט אבער אויס, אז דער אַרבעטס מיניסטער, סענא־טאָר ראָבערטסאָן, ברייננט מיט זיך א באַ־שטעטיקונג, אז 150 טויזנט מענשן אין מערב קאנאדער פאַרם בעגנען קאָנען נור־טיקן זיך אין רעגירונגס הילף דעם ווינ־טער, און א סך פון זיי נאָך פריער ווי ווינטער.

די צאָל שליסט איין די פאַרטרשעע מיליאָנס. די לאגע איז באונדערס שלעכט אין דרום דאקאטאשעוואן, וואו די תבר־אות זיינען אינגאנצן אויסגעלאָזן געווארן פון די ווינטן, און וואו אין א סך פאלן זיינען אויף זיי דער "הרג'עס" בלויז נע־קייט שטייער און רעוצירן די נעהאלטן פון די רעגירונגס אנגעשטעלטע, — שטייר־לע חובות. — האט פיליפ סנאָודען, פינאנץ מיניסטער, דערקלערט אין הויז.

מר. סנאָודען האט דערביי דערקלערט, אז די סומע וואס ענגלאנד וועלט געדאַרפט באַצאָלן צו די שטאטן פאר דעם לויפנדיקן יאָר באטרעפט קאנע 165 מיליאָן דאָלאַר.

נוטע רעגנס איבער די פריירי פּראָווינצן

באריכטן פון שווערע רעגנס אין די פריירי פּראָווינצן קומען אָן פון מאַנטאָ־אוונט אָן, און די דאזיקע רעגנס האבן צור־געגעבן נייע האָפענונגען צו די פאַרמערס, א סך פון וועלכע האבן שוין געהאט פאַר־לאָרן די האָפענונג אראָפּצונעמען עטוואס פון זייערע פעלדער.

דעם שווערסטן רעגן האט געקראָגן אוט־לוק, פאסק., — 3.18 אינטשעס. פאסקאַ־טון האט געהאט 2.48 אינטשעס; מוס־דושא, 1.56; ברענדאָן, 2.05, און דער־זשיינע, 1.16.

כאטש די מייסטע פעלדער קאָנען שוין ווייניק גענינען פון דעם רעגן, וועלן אבער רעגנס פאַרט ברייננען א סך גוטע רעזול־טאטן.

—(::)—

לייגט ארויף ארבעטסלאָזיקייט שטייער

מידני, נור־סאוט־ווייל, יוני 30. — נאָכדעם ווי פרעמיער לענס דרייננדיקער הכנסה שטייער ביל איז דורכגעפאלן אין דער לעגיסלאטור פון נור־סאוט־ווייל, האט די רעגירונג באשלאָסן צוריק ארויס־לייגן א פינף פּראָצענטיקן ארבעטסלאָזי־קייט שטייער און רעוצירן די נעהאלטן פון די רעגירונגס אנגעשטעלטע, — שטייר־לע חובות. — מר. סנאָודען האט דערביי דערקלערט, אז די רעגירונג האט ענגלאנד וועלט געדאַרפט באַצאָלן צו די שטאטן פאר דעם יאָר באטרעפט קאנע 165 מיליאָן דאָלאַר.

ענגלאנד וועט פאַרלירן 55 מי־ליאָן ד. פון מאַראַטאָריום פלאַן

לאנדאָן, יוני 30. — ענגלאנד וועט פאר־לירן איבער 55 מיליאָן דאָלאַר פון אירע הכנסות פאר דעם לויפנדיקן פינאנציעלן יאָר, אויב פּרעזידענט הואווער מאָראַטאָ־ריום פלאַן וועט דורכגעפירט ווערן און אויב די דאָמיניאָנס וועלן אָנגענומען דעם פאַרשלאָג אויף אויסשפּרייטן דעם מאָרא־טאָריום אויך אויף די אינטער־אימפּעריאַ־לע חובות. — האט פיליפ סנאָודען, פינאנץ מיניסטער, דערקלערט אין הויז.

מר. סנאָודען האט דערביי דערקלערט, אז די סומע וואס ענגלאנד וועלט געדאַרפט באַצאָלן צו די שטאטן פאר דעם לויפנדיקן יאָר איז אַרויסגעלייגט אויף די פיס בעת ער איז אריין, אפלאַדירנדיק רוישיק פאר עט־לאַכע מינוט.

די לאַזשן זיינען פאַרנומען פון א סך פאַראלאַמענטאַרישע גענסט און דיפּלאָמאַ־טישע באַאַמטע. צווישן זיי זיינען דאָ דיפּלאָמאַטישע פאַרשטייער פון איטאַליע, טשעכאָסלאָוואַקיע און אַנדערע מלוכות. דאָס בריטישע אויסלענדישע מיניסטער־יום אין פאַרטראָטן פון א הויכן באַאַמ־טן, ווי א אַבסעוואַטאָר.

סאָקאָלאָוס רעדע

נ. סאָקאָלאָוס האט אין זיין רעדע צווישן אַנדערע געזאָגט:

"אין 34 יאָר פון זיין געשיכטע, האט דער ציוניסטישער קאָנגרעס נאָך ניט גע־ווען באַלעסטיקט מיט אזא שווערער משא, ווי דער 17טער קאָנגרעס. מיר דאַרפן אָבער ניט פאַרצווייפלט ווערן ווען מיר באַגעגענען זיך מיט א דורכפאל, ווייל דער קאַמף פאר א גערעכטער זאַך מוז פירן צום זיג.

"אַנדערע קאָנען עס אַרגופן אָפּטי־מיזם, אָבער אָפּטימיזם איז דאָך דער סוד פון דער פאַרהיטונג פון אונזער פאָלק. האָפענונגלאָזיקייט און ציוניזם זיינען 2 קאָנטראַסטן. פאַראויס אין ניט צוריק איז דאָס שלאָג־וואָרט פון ציוניזם.

"דער איצטיקער קאָנגרעס האט צו טאָן מיט ווירקלאַכקייטן און קוקט די פאַקטן גלייך אין פּנים אריין".

ריידנדיק וועגן די פּאַסיוונגען זינט רעס קאָנגרעס, האט סאָקאָלאָוס באַשריבן די פאַלעסטינער ראיאָטן וועט יעגלעס יאָר די מאַטיוון וואָס האבן זיי באַוואוינט, די פאַרשיידענע קאָמיסיעס וואָס האבן נאָכ־געפאָלגט און די אידישע פּראָטעסט באַ־וועגונג, וועלכע, ווי ער האט זיך אויס־געדריקט, זיינען געווען ווירדיק און זייר־נען ניט געווען געצילט קעגן די אראבער, ווייל "מיר גלויבן, אז דער זיכערסטער באַזיס פאַר פרידן איז א פאָליטיק פון קעגנזייטיקער פאַרשטענדיקונג און קענג־זייטיקן רעספּעקט צווישן דעם אידישן און אראבישן פאָלק".

די ערב קאָנגרעס פּאַסיוונגען

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די קאָנג־דער דעלעגאַציע, וועלכע די קרעדענשלן קאָמיסיע האט ניט צוגעלאָזן צום קאָנ־גרעס אויבער דעם פּראָטעסט פון די רע־וויזיאָניסטן, האָפט אז זי וועט צוגעלאָזן ווערן, כאטש מען וועט דערפאַר דאַרף געבן איין כאַנדאַט צו די רעוויזי־אָניסטן.

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די שאַנסן פאַר א פאַראייניקונג פון די אַלגעמיינע ציוניסטן זיינען אָפּגעשאוואַכט געווארן נעב־טען בייטאָג, ווען קומט בלוטיגעפעלד. דר. לאַנדסבערג און אַנדערע זיינען אַרויסגע־גאַנגען פון דער קאָנפערענץ אין פּראָטעסט קעגן ראבײ וויזעס היציקע אטאקע אויף דעם דייטשן ציוניסטישן אָרגאַן, "יודישע רונדשוי", וועלכן דער האט באַשולדיקט אין ברית־שלום טענדענצן.

עס איז נאָך ניט קלאָר, ווער וועט אָנ־פירן די רעוויזיאָניסטישע אטאקע אויף וויצמאַנען, ווייל זשאַבאָטינסקי, ווערט פאַרשטאָנען, ציט פאַר צו וואַרטן ביז דר. וויצמאַן וועט ריידן. אייזדער מען וועט באַשליסן ווער זאָל ריידן פאַר די רעוויזי־אָניסטן.

דער פּאַראייניקטער אַרבעטער בלאָק האט אָפּגעהאַלטן כסדר'דיקע זיצונגען צו באַשטימען א שטעלונג צו דער וויצמאַן פראגע. די מערהייט פון'ם בלאָק האלט שטאַרק פאַר וויצמאַנען און זיין פּאָלי־טיק, און זיי ווילן אָן עקזעקוטיווע פון א קאָאַליציע פון אַלע פּאַרטייען, אויסער די רעוויזיאָניסטן, כאטש ש. קאַפּלאַנסקי, איינער פון די אַרבעטער פירער, האט שטאַרק אטאַקירט דעם וויצמאַן רעושן.

באַזעל, יולי 1 (איטא). — באַלד פאַר דער עפענונג פון'ם קאָנגרעס האָט דער אקציאָנס קאָמיטעט מיט א מערהייט שטאַרק געשניטן דעם סדר היום פון'ם קאָנגרעס, פאַרקירצנדיק זיינע טעג פון 10 צו 7. דאָס וועט אַזוי זיין דער ערשטער קאָנגרעס וואָס וועט פאַרענדיקן זיינע פאַרהאַנדלונגען אין איין וואָך.

דעם פאַרשלאָג צו פאַרקירצן די צייט, דורך שניידן די רעדעס אין דער סדר־היום, איז געמאַכט געווארן פון ריכטער ליכטסהיים, פירער פון די דייטשע רע־וויזיאָניסטן.

ערשטער רעדנער ביים 17טן ציוניסטישן קאָנגרעס

נחום סאָקאָלאָוו

איפגענומען ווארים ביי עפע־נונג פון קאָנגרעס

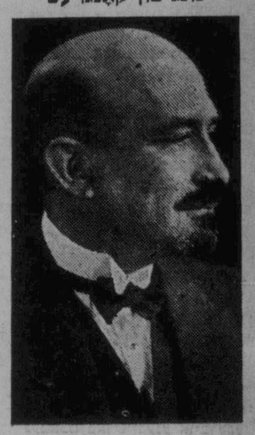

דר. חיים וויצמאַן

סאָקאָלאָוו רופט צו מוט אין פּנים פון שווערע איבערלעבונגען — שפּאַלטונג צווישן אַלגעמיי־נע ציוניסטן פאַרבליבן. — אַרבעטער כמעט סאַליד פאַר וויצמאַנען. — סדר היום פון קאָנ־גרעס געשניטן.

קאַנאַדער דעלעגאַציע האָפט צוגעלאָזן צו ווערן

(ספּעציעלע טעלעגראַמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די גרויסע מוסטערמעסע אויריטאַריע, מיט פּלאַץ פאַר אַן עולם פון 1,500 מענשן, איינ־שליסנדיק כמעט 300 דעלעגאַטן און אַרום 200 צייטונגסלייט, איז געווען איבערגע־פילט ווען לעאָן מאַצקין האט געעפנט דעם 17טן ציוניסטישן קאָנגרעס פונקט 8.30 אוונט.

לעאָ מאַצקין האט פאַרגעשטעלט נחום סאָקאָלאָוו ווי דעם ערשטן רעדנער. סאָ־קאָלאָוו האט געלייענט זיין אַדרעס פון א פּאַפּיר, אין דייטש, בעת די דעלעגאַטן און נעסט האבן זיך צוגעהערט מיט דער גרעסטער אויסמערקזאַמקייט.

פינף מינוט פאַר דער עפענונג איז דר. וויצמאַן אריין אין זאַל מיט דער נאַנצער עקזעקוטיווע, און ער איז אוועק צו דער טריבונע. די גאַנצע מאַסע האט זיך אויפגעשטעלט אויף די פיס בעת ער איז אריין, אפלאַדירנדיק רוישיק פאַר עט־לאַכע מינוט.

די לאַזשן זיינען פאַרנומען פון א סך פאַראלאַמענטאַרישע גענסט און דיפּלאָמאַ־טישע באַאַמטע. צווישן זיי זיינען דאָ דיפּלאָמאַטישע פאַרשטייער פון איטאַליע, טשעכאָסלאָוואַקיע און אַנדערע מלוכות. דאָס בריטישע אויסלענדישע מיניסטער־יום אין פאַרטראָטן פון א הויכן באַאַמ־טן, ווי א אַבסעוואַטאָר.

סאָקאָלאָוס רעדע

נ. סאָקאָלאָוס האט אין זיין רעדע צווישן אַנדערע געזאָגט:

"אין 34 יאָר פון זיין געשיכטע, האט דער ציוניסטישער קאָנגרעס נאָך ניט גע־ווען באַלעסטיקט מיט אזא שווערער משא, ווי דער 17טער קאָנגרעס. מיר דאַרפן אָבער ניט פאַרצווייפלט ווערן ווען מיר באַגעגענען זיך מיט א דורכפאל, ווייל דער קאַמף פאַר א גערעכטער זאַך מוז פירן צום זיג.

"אַנדערע קאָנען עס אַרגופן אָפּטי־מיזם, אָבער אָפּטימיזם איז דאָך דער סוד פון דער פאַרהיטונג פון אונזער פאָלק. האָפענונגלאָזיקייט און ציוניזם זיינען 2 קאָנטראַסטן. פאַראויס אין ניט צוריק איז דאָס שלאָג־וואָרט פון ציוניזם.

"דער איצטיקער קאָנגרעס האט צו טאָן מיט ווירקלאַכקייטן און קוקט די פאַקטן גלייך אין פּנים אריין".

ריידנדיק וועגן די פּאַסיוונגען זינט רעס קאָנגרעס, האט סאָקאָלאָוו באַשריבן די פאַלעסטינער ראיאָטן וועט יעגלעס יאָר די מאַטיוון וואָס האבן זיי באַוואוינט, די פאַרשיידענע קאָמיסיעס וואָס האבן נאָכ־געפאָלגט און די אידישע פּראָטעסט באַ־וועגונג, וועלכע, ווי ער האט זיך אויס־געדריקט, זיינען געווען ווירדיק און זייר־נען ניט געווען געצילט קעגן די אראבער, ווייל "מיר גלויבן, אז דער זיכערסטער באַזיס פאַר פרידן איז א פאָליטיק פון קעגנזייטיקער פאַרשטענדיקונג און קענג־זייטיקן רעספּעקט צווישן דעם אידישן און אראבישן פאָלק".

די ערב קאָנגרעס פּאַסיוונגען

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די קאָנג־דער דעלעגאַציע, וועלכע די קרעדענשלן קאָמיסיע האט ניט צוגעלאָזן צום קאָנ־גרעס אויבער דעם פּראָטעסט פון די רע־וויזיאָניסטן, האָפט אז זי וועט צוגעלאָזן ווערן, כאטש מען וועט דערפאַר דאַרף געבן איין כאַנדאַט צו די רעוויזי־אָניסטן.

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די שאַנסן פאַר א פאַראייניקונג פון די אַלגעמיינע ציוניסטן זיינען אָפּגעשאוואַכט געווארן נעב־טען בייטאָג, ווען קומט בלוטיגעפעלד. דר. לאַנדסבערג און אַנדערע זיינען אַרויסגע־גאַנגען פון דער קאָנפערענץ אין פּראָטעסט קעגן ראבײ וויזעס היציקן אטאקע אויף דעם דייטשן ציוניסטישן אָרגאַן, "יודישע רונדשוי", וועלכן דער האט באַשולדיקט אין ברית־שלום טענדענצן.

עס איז נאָך ניט קלאָר, ווער וועט אָנ־פירן די רעוויזיאָניסטישע אטאקע אויף וויצמאַנען, ווייל זשאַבאָטינסקי, ווערט פאַרשטאָנען, ציט פאַר צו וואַרטן ביז דר. וויצמאַן וועט ריידן. אייזדער מען וועט באַשליסן ווער זאָל ריידן פאַר די רעוויזי־אָניסטן.

דער פּאַראייניקטער אַרבעטער בלאָק האט אָפּגעהאַלטן כסדר'דיקע זיצונגען צו באַשטימען א שטעלונג צו דער וויצמאַן פראגע. די מערהייט פון'ם בלאָק האלט שטאַרק פאַר וויצמאַנען און זיין פּאָלי־טיק, און זיי ווילן אָן עקזעקוטיווע פון א קאָאַליציע פון אַלע פּאַרטייען, אויסער די רעוויזיאָניסטן, כאטש ש. קאַפּלאַנסקי, איינער פון די אַרבעטער פירער, האט שטאַרק אטאַקירט דעם וויצמאַן רעושן.

באַזעל, יולי 1 (איטא). — באַלד פאַר דער עפענונג פון'ם קאָנגרעס האָט דער אקציאָנס קאָמיטעט מיט א מערהייט שטאַרק געשניטן דעם סדר היום פון'ם קאָנגרעס, פאַרקירצנדיק זיינע טעג פון 10 צו 7. דאָס וועט אַזוי זיין דער ערשטער קאָנגרעס וואָס וועט פאַרענדיקן זיינע פאַרהאַנדלונגען אין איין וואָך.

דעם פאַרשלאָג צו פאַרקירצן די צייט, דורך שניידן די רעדעס אין דער סדר־היום, איז געמאַכט געווארן פון ריכטער ליכטסהיים, פירער פון די דייטשע רע־וויזיאָניסטן.

מ. א. גרעי באַנייסטערט פון אידנברידזש יוביליי

אַלדערמאַן מ. א. גרעי, וועלכער האט פאַרטראָטן "דאס אידישע וואָרט" ביי דער 25 יאָריקער יוביליי פייערונג פון דער אידישער קאַלאָניע "אידנברידזש", איז נעכטן צוריקגעקומען אין שטאָט.

מר. גרעי איז באַנייסטערט פון די אי־דישע קאַלאָניסטן אין אידנברידזש, און ער איז צופרידן וואָס ער האט געהאט די געלעגענהייט ביי־צוואוינען די גרויסע פייר־ערונג און צו באַגריסן די אידישע קאָלאָ־ניסטן צו זייער יום־טוב.

—(::)—

קאָמוניסטישער טעראָר אין אידישן קוואַרטאַל

וואַרשע, יולי 1 (איטא). — פּאָליטי־שער טעראָר פון די קאָמוניסטן הערשט לעצטנס אין דעם אידישן קוואַרטאַל. נעכ־טען איז דאָ הירש קעניגסוואַלד דערשטאָ־כען געווארן אויף טויט פון קאָמוניסטן, דערפאַר וואָס ער האט נעראַרבעט אין זיין בּרודערס געשעפט, ניט געקוקט אויף אַן עקאָנאָמישן דיספּוט מיט די אַרבעט־טער.

—(::)—

שרעקלאַכע צרות פון אידן אין קורדיסטאַן

ירושלים, יולי 1 (איטא). — טרויעריקע באַריכטן זיינען פאַרפאַלגענען אויף אידן אין קורדיסטאַן זיינען דאָ איבערגעגעבן געווארן פון א גרופּע אידישע פליטלינ־גע וועלכע זיינען היינט אָהער אָנגעקומען פון קורדיסטאַן.

די פליטלינגע דערציילן, אז פון דריי־סיק אידישע פאַמיליעס אין האַמידי זיינען פינף אָפּגעוויזשט געווארן. אידישע הויי־זער זיינען צעראַבּרעכן געווארן און צוויי אידישע פרויען זיינען געקידנעפּט געווא־רען.

לויט די פליטלינגע גלויבן זיינען די אטאקעס א רעזולטאַט פון אַנטי־אידישע אַגיטאַציעס וואָס שטאַמען פון ירושלים אין וועלכע עס ווערט פאַרלאַנגט צו נע־מען בלוטיקע נקמה פון די פאַלעסטינער אידן "פאַר דעם בלוט וואָס זיי האבן פאַרגאָסן פון די מוסולמאַנער".

—(::)—

לעבנס מיטלען געפאָלן אויף 12 פּראָצענט אין 18 מאָנאַטן

די קאָנאַדער סטאַטיסטישע ביורא געלע־דעט, אז אין פאַרלויף פון די פאַרגאַנגע־נע אַכצן מאָנאַטן זיינען די פּרייזן אויף לעבנס מיטלען געפאָלן אויף צוועלף פּראָ־צענט.

די הויפּט רעדוקציע איז, לויטן באַריכט, געווען אויף שפּייז. די רעדוקציע אויף קויילן און באַלייכטונג איז געווען זייער א קליינע. דיהרגעגען (רענט) איז כמעט ווי איינגאַנגען ניט פאַרקלעגערט געווארן. אין אַנפאַנג פונם יאָר 1931 איז די רענט געווען פונקט אזוי הויך ווי מיט א יאָר פריער. די פּרייזן אויף קליידער זיינען אויף באַדייטנד נעפאַלן אין פאַרלויף פון די פאַרגאַנגענע אַכטעהאַלבן יאָר.

ערשטער פרוי ריכטערן — א דורכפאל

ריכטערן דזשיין נאַרים, ערשטע פרוי ריכטערן אין נור־יאָרק, איז פונ'ם הויכן

(שלוס אויף דער לעצטער זייט)

ווּאָס אויף דער וועלט קאָן פאַרלויפן

א שטעטל וואָס האנדלט אויף "קעש"

הופּערטאָן, איליאָי, איז א קליין שטע־טעל, איינגאנצן מיט א באַפעלקערונג פון זעקס טויזנט נפשות.

בעת הופּערסטאָנס גיגאנטישע שוועס־טער, שיקאָגאָ, האָט איר אונטערוועלט, איר פאַרפוילטן סיסטעם פון כאַכאַר און פּאָליטישן שווינדל און אין אזוי פאַרזונ־קען אין חובות אז זי קאָן ניט צאָלן קיין געהאלט אירע אָנגעשטעלטע און לערער אין די שולן, — ווייסט דאָס קליינע הו־פּערטאָן ניט פון אָט די אלע צרות.

ס'איז א שטיל און רואיק שטעטל, וואָס ווייס כמעט ניט פון פאַרברעכנס, זי האָט אירע ברוקירטע נאַסן, א קליינעם זאָאָלאָגישן גאָרטן, א מוניציפּאַלע אודי־טאָריע, א שטאָטיקע ביבליאָטעק, צוויי פיינע פּאַרקן און אַנדערע אויסבעסערונ־גען, — אַלץ געבויט פאַר מזומן געלט, און איז קיינעם ניט שולדיק קיין סענט חובות.

די שטאָט קלייבט זיך איצט צו צו בוי־ען א נייעם סיטי האַל, אנשטאָט דעם אלטן וואָס האָט מיט א פּאָר יאָר צוריק אָפּגעברענט. שפּאָרט מען איצט אָפּ געלט פאַר דעם, און מען וועט ניט אָנהויבן בויען, וואו מען וועט ניט האָבן די פולע נויטיקע סומע.

אָבער אפשר מערקווירדיקער פון אַלץ איז דעם שטעטל זיינען די געהאלטן וואָס דער מעיאָר און די ראַטמענער קריגן. דער מעיאָר קריגט — 50 סענט א יאָר, נער האָבן געקויפט און אריבערגעשטר־געלט פאַר זיין ווייב . . .

* * *

א פּאָר גרעניץ מעשה'לאך

אין די צאָל־אָמט קריגן אין מאַנטרעאָל צירקולירן די פאָלגענדיקע צוויי אינטערע־סאַנטע מעשה'לאך.

דאָס ערשטע מעשה'לע באַציט זיך אויף א ניו־יאָרקער טוריסט, וואָס האָט אין מאָנטרעאָל געקויפט א מייערן פוטער מאַנטל פאַר זיין פרוי אין ניו יאָרק.

אַזוי ווי ער האָט מורא געהאַט אז דער גרעניץ אָפּצאָל וועט זיין זייער הויך, האָט ער, כדי אויסצורייען זיך פונ'ם צאָל, גע־בעטן א מיידל אין איין געפאָן מיט אים אויף דעם עלבן צוג אַנצוטאָן דעם מאַנטל וועט עס דורכגיין ווי איר זאָך פאַר פּער־זענלכן עברויך.

זי האָט גערן געטאָן אים די טובה. אָבער ווען מען איז געקומען קיין ניו־יאָרק און דער מאַן האָט ביי איר געבעטן דעם מאַנטל צוריק, איז דאָס מיידל גע־ווארן אין כעס און האָט אויסגע'בטל'ט אַלע בייזע חלומות אויף זיין קאָפּ: זי וויין ניט, זאָגט זי, פון וואָס פאַר א מאַנ־טעל ער רעדט צו איר.

אחין—אחיה, פאַרפאַלן. דאָס מיידל גיט ניט קיין מאַנטל צוריק. זאָל ער זיך באַנוצן מיט פּאַליציי קאָן ער ניט, — ער אַליין וואָלט אַרעסטירט געווארן פאַר שמוגלען, און קיין צרות וואָלט אים ניט געפעלט.

און ער האָט מיט דער מראַצוויטיק געמוזט קוקן און שווייגן, ווי דאָס מיידל שפּאַ־צירט זיך אוועק דואיק אין מאַנטל, וועל־כען ער האָט געקויפט און אריבערגעשטר־געלט פאַר זיין ווייב . . .

* * *

דאָס צווייטע מעשה'לע האָט צו טאָן מיט א קאַנאַדער פאַר פאָלק, וואָס איז גע־פאָרן אין די שטאָטן און דאָרטן געפיערט זייער 25־יאָריקן חתונה יובילוי.

זיי האָבן מיט זיך געבראַכט צוריק א סך זילבערנע כלים, מתנות פון זייערע פריינט, און די צאָל באַאַמטע אין מאַנט־רעאָל האָבן פאַרלאַנגט גרעניץ אָפּצאָל.

טענה'ן יענע — מתנות, און פאַר מתנות דאַרף מען ניט צאָלן קיין "דיוטי".

האָבן זיך די צאָל באַאַמטע אָנגעהויבן באַראַמן. נאָכדעם קומען זיי צום פאָרל און פרעגן:

"ווי לאַנג, זאָגט איר, געווען פאַרהיי־ראַט? 25 יאָר? נו, דאַן זיינען דאָס ניט מתנות, נאָר טראָפּייען".

און מלחמה טראָפּייען זיינען פריי פון צאָל. מען האָט זיי געלאָזן אריינפירן די זילבערנע כלים אָן צאָל.

* * *

מיניסטער קריגט "קאַלטע פיס"

אַרום פינף טויזנט מענשן זיינען געווען אָנגעוועזנד ביים באַנקעט פון דעם אַנטע־ריאָר קאָנסערוואַטיוון פאַרבאַנד אָפּטאַ־האַלטן לעצטע וואָך אין טאָראָנטאָ.

צווישן די חשובע געסט ביים באַנקעט זיינען געווען דר. ה. דזש. מעניאָן, פון פּאַרט אַרטור, פעדעראַלער מיניסטער פון אייזנבאַנען און קאַנאַלן, און פּרעמיער הענרי פון אָנטאַריאָ, וועלכע זיינען געזעס־סען זייט ביי זייט.

דר. מעניאָן האָט זיך עפּעס ניט גע־פילט אינדערהיים, ווען ער האָט זיך אויעגגעשטעלט רעדן, האָט ער עפּעס גער־וועזן אַלב פון דעם פיס.

באַלד איז קלאָר געווארן די אורזאַך. ער האָט עס מאַקע אַליין דערקלערט:

"ווען פּרעמיער הענרי האָט זיך אויעג־געזעצט, האָט ער איבערגעקערט א גלאָז וואַסער. האַלב פון דעם איז איצט אין מיין שוך. ער וויל מיר אפּנים געבן "קאַל־טע פיס".

* * *

ערשטע פרוי ריכטערן — א דורכפאל

ריכטערן דזשיין נאַרים, ערשטע פרוי ריכטערן אין נור־יאָרק, איז פונ'ם הויכן

(שלוס אויף דער לעצטער זייט)

הייגט אָפּשייד אָוונט לכבוד דר. שפּירא

די הנוער העובד, און ברענטש 2 פּוע־לי ציון, פירן דורך הייגט אָן אָפּשייד אוונט לכבוד דר. יצחק שפּירא, וועלכער פאַרלאָזט ווינניפעג, נאָכדעם ווי ער האָט דאָ געוואוינט דריי יאָר.

די הנוער העובד, ווערט דורכגעפירט אינ'ם לאָקאַל פון דער הנוער העובד אַר־באַיטערהייט, 240 מאַריטאַבאַ עוועניו, אַלע פריינט פון דר. שפּירא זיינען געלאָדן צו קומען.

דר. יצחק שפּירא איז צוויי יאָר געווען דער פריינציפּאַל פון דער הינגער י. ל. פּרץ שול און איין יאָר איז ער געווען דער פריינציפּאַל פון דער אידישער פאָלקס שול, פון וועלכער ער איז אויך געווען איינער פון אירע גרינדער. ער איז אויך געווען אַן אַפּטער מיטאַרבעטער אין "דאָס אי־דישע וואָרט".

דר. שפּירא'ס נעסט מיט זיך די האַרציקע ברכות און גוטע וואונשן פון זיינע צאָל־רייכע חברים, גוטע פריינט און נאָענטע באַקאַנטע.

—(::)—

א. צ. א. קאָנפערענץ קומט קיין ווינניפעג אין יאָר 1932

גרענד פאָרקס, נ. ד., יוני 30. — ווינני־פעג איז אויסגעקליבן געווארן פאַר דעם קאָנווענשאָן פלאַץ פון דער נאָרד־וועסט אסאָסיאיישן פון "אלף, צדיק, אלף", יונגע ארגאניזאציע אונטער אויפזיכט פון בני־ברית, אין יאָר 1932. — לויט א באַ־שלוס אָנגענומען דאָ אויף דער הייי־יאָרי־קער פאָנווענשאָן.

הערי שער, גרענד־פאָרקס, איז דער ווייליק געווארן פּרעזידענט פון דער אסאָ־סיאיישן: אייב מעלין, פאָרגאָ, וויצע־פּרעזידענט; לענאַרד נילעס, פאָרגאָ, סעק־רעטאַר; דזשאָ אראָנאָוויטש, ווינניפעג, פאַרדזשענט־אָט־אַרמס.

לו גרין, ווינניפעג, און מאָרלי בראָונסטאָן מינאָט, האָבן דאָ געוואונען די גאָלף און טענים טורנירן פאָרגאָ.

—(::)—

א פּאָר גרעניץ מעשה'לאך

אין די צאָל־אָמט קריגן אין מאָנטרעאָל צירקולירן די פאָלגענדיקע צוויי אינטערע־סאַנטע מעשה'לאך.

דאָס ערשטע מעשה'לע באַציט זיך אויף א ניו־יאָרקער טוריסט, וואָס האָט אין מאָנטרעאָל געקויפט א מייערן פוטער מאַנטל פאַר זיין פרוי אין ניו יאָרק.

אַזוי ווי ער האָט מורא געהאַט אז דער גרעניץ אָפּצאָל וועט זיין זייער הויך, האָט ער, כדי אויסצורייען זיך פונ'ם צאָל, גע־בעטן א מיידל אין איין געפאָן מיט אים אויף דעם עלבן צוג אַנצוטאָן דעם מאַנטל וועט עס דורכגיין ווי איר זאָך פאַר פּער־זענלכן עברויך.

זי האָט גערן געטאָן אים די טובה. אָבער ווען מען איז געקומען קיין ניו־יאָרק און דער מאַן האָט ביי איר געבעטן דעם מאַנטל צוריק, איז דאָס מיידל גע־ווארן אין כעס און האָט אויסגע'בטל'ט אַלע בייזע חלומות אויף זיין קאָפּ: זי וויין ניט, זאָגט זי, פון וואָס פאַר א מאַנ־טעל ער רעדט צו איר.

אחין—אחיה, פאַרפאַלן. דאָס מיידל גיט ניט קיין מאַנטל צוריק. זאָל ער זיך באַנוצן מיט פּאָליציי קאָן ער ניט, — ער אַליין וואָלט אַרעסטירט געווארן פאַר שמוגלען, און קיין צרות וואָלט אים ניט געפעלט.

און ער האָט מיט דער מראַצוויטיק געמוזט קוקן און שווייגן, ווי דאָס מיידל שפּאַ־צירט זיך אוועק דואיק אין מאַנטל, וועל־כען ער האָט געקויפט און אריבערגעשטר־געלט פאַר זיין ווייב . . .

* * *

דאָס צווייטע מעשה'לע האָט צו טאָן מיט א קאַנאַדער פאַר פאָלק, וואָס איז גע־פאָרן אין די שטאָטן און דאָרטן געפיערט זייער 25־יאָריקן חתונה יובילוי.

זיי האָבן מיט זיך געבראַכט צוריק א סך זילבערנע כלים, מתנות פון זייערע פריינט, און די צאָל באַאַמטע אין מאָנט־רעאָל האָבן פאַרלאַנגט גרעניץ אָפּצאָל.

טענה'ן יענע — מתנות, און פאַר מתנות דאַרף מען ניט צאָלן קיין "דיוטי".

האָבן זיך די צאָל באַאַמטע אָנגעהויבן באַראַמן. נאָכדעם קומען זיי צום פאָרל און פרעגן:

"ווי לאַנג, זאָגט איר, געווען פאַרהיי־ראַט? 25 יאָר? נו, דאַן זיינען דאָס ניט מתנות, נאָר טראָפּייען".

און מלחמה טראָפּייען זיינען פריי פון צאָל. מען האָט זיי געלאָזן אריינפירן די זילבערנע כלים אָן צאָל.

* * *

מיניסטער קריגט "קאַלטע פיס"

אַרום פינף טויזנט מענשן זיינען געווען אָנגעוועזנד ביים באַנקעט פון דעם אַנטע־ריאָר קאָנסערוואַטיוון פאַרבאַנד אָפּטאַ־האַלטן לעצטע וואָך אין טאָראָנטאָ.

צווישן